

# Pandemie byla předělem, miní orální historik Miroslav Vaněk

Vědci ze tří ústavů Akademie věd budou analyzovat dva covidové roky.

KATEŘINA PERKNEROVÁ

**D**louhých čtyřia dvacet měsíců uplynulo od 1. března 2020, kdy byl v České republice potvrzen první případ nákazy SARS-CoV-2. Budeme si ale svoje pocity, obavy, zmatky či rozhořčení pamatovat za deset či dvacet let? Díky orálním historikům bude bezprostřední vnímání pandemie navždy zachyceno.

„Jsem celý den doma. Prostě představa, že si musím nasadit roušku, sahat na semaforech a potkat lidi, se mi přičí, sdělila tazatelům Pražanka na jaře 2020. Snahou o uchování kolektivní paměti a poučení lze charakterizovat projekt tří pracovišť Akademie věd ČR, který mapuje covidovou éru v Česku. Včera ho vědci představili veřejnosti.

## HISTORICKÝ MILNÍK

Nejde přitom o nic odtažitého, neboť krize mají častokrát společného jmenovatele. „Pandemie je zřetelným historickým milníkem, zře-

těžily se během ní zdravotní, ekonomická i politická problematika, které chceme zkoumat,“ uvedl Miroslav Vaněk, ředitel Ústavu pro soudobé dějiny. Nákaza čínským virem od počátku nebyla čistě medicínskou záležitostí, ale zasáhla každou sféru života společnosti.

„Jedním ze stěžejních bodů pandemie byla narůstající nedůvěra v instituce, vládu, ale také ve stanoviska odborníků, jež se mnohdy lišila. Dramaticky se tím zvýšila možnost radikalizace společnosti,“ uvedl profesor Vaněk.

## NEBEZPEČNÁ IZOLACE

Podobné situace otvírají možnost nástupu diktatur. „Jedním z motivů ruské agrese může být dvouletá izolace prezidenta Putina, jeho neschopnost vnímat okolní svět a reagovat na realitu,“ míní Vaněk.

Na Výzkumu doby covidové a postcovidové se podílejí také vědci z Psychologického a Sociologického ústavu AV

ČR. Každý tým bude zkoumat jiné aspekty života s virem. Orální historici mají náskok, protože s mapováním covidových zkušeností českých občanů začali na jaře 2020,

Podrobná dokumentace posledních dvou let může mít velký význam pro budoucí rozhodování, neboť je nepochybné, že covid bude mít vliv na pravolevé dělení společnosti, pohled na přerozdělování bohatství, roli státu i směřování Evropské unie.

Professor Vaněk připomněl, že to byl prezident F.D. Roosevelt, který stál u zrodu dotazování lidí za velké hospodářské krize ve 30. letech minulého století v USA. Díky orální historii získali Američané velké množství dat o tom, jak se toto období promítlo do životů pěti tisíc respondentů. Byla to příprava na případné další ekonomické otřesy.

I proto je důležitá účast psychologů, kteří budou analyzovat zvládání úzkosti, strachu, izolace, ale také bludné představy vedoucí k

přijímání konspiračních teorií. Jak připomněl šéf Psychologického ústavu AV ČR Tomáš Urbánek, vědci od počátku epidemie radili lidem, jak čelit novým situacím, například on-line výuce nebo dlouhé karanténě.

Sociologové se zase soustředí na sběr a vyhodnocování dat, jež se například zabývají dodržováním vládních opatření a důvěry v instituce.

Deníkové záznamy a útržky rozhovorů s aktéry pandemie jsou už nyní k dispozici na webu covid.usd.cas.cz, kam lidé mohou nadále vkládat svoje prožitky a vzpomínky.

## ZAPOJENÍ POLITIKŮ

Miroslav Vaněk na včerejší prezentaci projektu také sdělil, že oslovili třicet veřejných činitelů, především bývalých ministrů zdravotnictví, náměstků, pracovníků hygien, aby se podělilo o svou zkušenost s covidem.

Ačkoli výzkum není pojmán jako aplikovatelný návod na chování v době krizí, vědci věří, že z něj budou čerpat i politici a nedopadne to tak, jak se obává Tomáš Urbánek: „Jsem skeptický k tomu, že nás exekutiva chce poslouchat.“

„Jedním ze stěžejních bodů pandemie byla narůstající nedůvěra v instituce. Dramaticky se tím zvýšila možnost radikalizace společnosti.“

Miroslav Vaněk